

יום ג', כ' באייר תשס"ז (08 במאי)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

מאה שנה ל'מדינת היהודים' [המשך המאמר מאתמול]

= ... ייתכן שמזומנים לנו עוד ציונים חגיגיים כאלה. אולם, אין זה יכול לשנות את העובדה, הברורה לעין כל זה שנה תמימה, שרוב המנהיגים התרבותיים-פוליטיים של ישראל התעלמו השנה מהרצל משום שהוא אינו אומר להם דבר: הם מעולם לא שתו ממימיו, הם יודעים אך מעט מזעיר על הרעיונות שבהם קיווה לצייד את העם היהודי, ומה שהם יודעים מרמז על כך שאילו התעמקו מעט, היו מוצאים דמות השונה מהם כמו - ביסמרק. יובלה הנעדר של הלאומיות של הרצל הוא יותר מביטוי של כפיות טובה וזלזול בעבר היהודי המשותף, אם כי יש בו בוודאי גם מזה. ההתעלמות מ'מדינת היהודים' היא הדרך הקלה ביותר להדחיק אב מייסד שהבנתו לגבי הצרכים והיעדים של המדינה היהודית רחוקה עד מאוד מן המקובל בישראל כבר שנים רבות.

כמו שמרנים פוליטיים באומות אחרות, הרצל האמין שהישרדותה ושלומה של המדינה קשורים קשר בלתי נפרד לבניין כוחה. מסיבה זו, מדינת היהודים, שבעיקרו נועד להיות ספר הדרכה להקמת ישות מדינית יהודית, מוקדש בראש ובראשונה לתיאור תפיסתו הייחודית של הרצל באשר לשאלת הבנייה והשימור של כוח לאומי. לפי הרצל, עוצמה לאומית אינה כרוכה בעיקר ברכישת נכסים פיזיים כגון כוחות מזוינים, חוות ומפעלים, כפי שטענו מתנגדיו ה"מעשיים", מבשרי תנועת העבודה. הרצל אמנם סבר שמדינת היהודים תרכוש גם את אלה, אך הוא האמין שהם לעולם לא יהיו המקור לעוצמה לאומית אמיתית; המקור האמיתי לכוחה של המדינה הוא הרעיון הלאומי, מושג העם הפורח במדינתו, החי בתודעתם של בני העם. במקום להתבסס על התפיסה החומרנית של "בניין אומה" המקובלת בימינו - ועל כוחות הביטחון, המנגנונים הביורוקרטיים, סיוע החוץ, רכישת הטכנולוגיה והמפעלים הכלכליים-לאומיים האמורים להראות כי המדינה "מתפתחת" - חשב הרצל שאומות ומדינות נבנות על ידי רכישתם של נכסים אחרים לחלוטין, נכסים אשר מעמיקים את עניינם של בני העם בקיומה של המדינה ואת רצונם ליטול בה חלק, כהגשמת הרעיון הלאומי החי בקרבם.

ב'מדינת היהודים' כתב הרצל על הצורך לטפח שלושה נכסים לאומיים רעיוניים שכאלה - יזמיים, דתיים ותרבותיים - על ידי פיתוח של "מרכזים" דינמיים במדינה לכל אחד מהם. יצירתיותו של המוח היהודי היא שתברא מדינת לאום יהודית שעוצמתה תנבע מהאטרקטיביות שלה, מכוח המשיכה שלה כרעיון, עבור היהודים וגם לאנושות כולה: רצונו הטבעי של האדם להשיג הישגים אישיים יימשך על ידי מרכזי היזמות; רצונו להתאחד עם עמו ומסורתו, על עברם ועתידם, יימשך באמצעות מרכזי דת; ואילו השאיפה אל האוניברסלי והעל-לאומי תבוא על סיפוקה בכוחם של מרכזיה התרבותיים של המדינה. אם מאמצים אלה יוכתרו בהצלחה, תהיה מדינת הלאום של היהודים ל"בית" בתודעתו של כל יהודי, ויהיה אפשר לצפות שבסופו של דבר כל היהודים יהגרו אליה ויבנו בה את חייהם; ואולם, אם ייכשלו המאמצים האלה, תאבד האפשרות שהיהודים ישמרו אמונים למדינתם לאורך ימים.

[בע"ה, ההמשך בדף של מחר]

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שלישי בשבת

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל